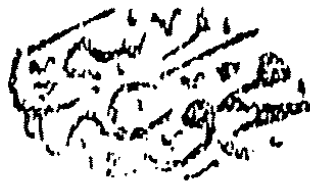

تاریخ وادستان

۱۳۳۶

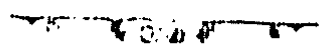

برکوف بیلنیر لیبیق مجموعه مکتوبات
پاکچوق آرا لیرا ورته ده مجموعه بولموز

ایندلا شری خدمت اجدادی فراموش
آمارینه اصلانک و غبت اولموز

صبح اولادقده دعوت اولتان برنعله وارر پیشوای خواجگان
نقشبندی شیخ محمد امین توفانی قدس سره دخی اول مجلسی تشریف
بیورر [۱] بعد الاکرام محمد راسم افندینک خدشه درونی شیخک
مرأت دروننه عکس ایدر. یرندن فالقوب راسم افندینک یانه کلیر ،
شو مصرامی اوقور :

صوچن عفو ایتدی سلطان احمدک چوقدن رسول الله
محمد راسم افندی جواباً افندم سز او مجلسده حاضر می ایدیگز
دیر. حضرت شیخ امین - کوردیکزمی نه عالی مجلس ایدی - دیو
کوزلرندن یاش آقمقده اولدینی حانده اولکی محله قعود ایدر .
بواننده مناره لردن صلا اوقونمغه باشلار . و سلطان احمدک رحلت
ایتمش اولدینی اکلاشیلیر ، کوردیلیورکه مسئله حضرت رسول الله
کوجندر مامکده ، عجبا هانکی حالمزله ؟

فاتح سلطان محمد خان غازی حضرت تلرینک نفس نفیس هایونلری
ایچون یازدیروب مطالعه بیوردقلری کتابلر

دردنجی کتاب

علامه مشهور سیبویه حضرت تلرینک فن نخوده جمیع مسائلی حاوی
کتاب بی مثل ونظیری ایله شرحی محتوی شیخ ابوسعید سیرافی حضرت تلرینک
کتاب اکملریدر . کتابک متن سرخ ایله و شروحات سیاه مرکبه یازلمشدر .
حضرت فاتح ، مطالعه هایونلری ایچون تحریر واستنساخ ایتدیردقلری
بوکتاب بوندن اولکی مجموعهرمزده اسملری کچن کتابلردن حجباً

[۱] شیخ محمد امین توفادی حضرت تلرینک اصلی و ابا واجدادی (آمد) ،
دیاربکر شهرندندر بونک ایچون مفصل ترجمه حال ولایتناهیلری (تذکره شعراء
آمد) هنوانلی مطبوع اثرمزده واردر .

دها بیو کدر وزینہ دخی نظر ناظرینی حیرتہ دوشورہ جک درجہ دہ
بدایع زینانی حاویدر ، طہ وزبوز طہسان درت بیوک صحیفہ یی و مر صحیفہ سی
خرده یازی ایله فرق بش سطر ی حاوی اولقلہ برابر خطی دخی سراپا
نغیس الانفسدر . مستسخی کمالین علمادن اولقلہ اکثر عملری حرکہ لی
اولہرق کتابک صحت و نفاستہ و مجلدینک صرف ابلا دیکی قدرت و صنعتہ
باقدقہ ، دنیادہ بردها نظیری بولمبان بوکنانی مطالعہ ابدن بر انسان
کندینی دنیادہ دکل ، جنت اعلا دہ ظن ایدر . وباش طرفدہ رنگارنگ
نقوش صنعتکارانہ یی محتوی بولنان ایکی صحیفہ نظر پیرا ایچندہ خط
لطیف الالطف ایله شو عبارتہ لر محرردر :

برنجی صحیفہ دہ

« برسم مطالعة السلطان الاعظم خليفة الله تعالى في العالم ،
« ايد الله تعالى في جميع المكارم والعلم ظل الله على الامم ،
« السلطان بن السلطان السلطان محمد خان ،
« بن السلطان مراد خان بن عثمان خلد الله تعالى ،
« خلافتہ وابد شوکتہ ودولتہ آمین »

ایکنجی صحیفہ دہ

« هذا شرح الكتاب المنسوب الى افضل علماء العلوم الادبيه واكمل ،
« فضلاء المعارف العربيه ابى بشر عمرو بن عثمان بن قنبر ،
« الشهير بسبويه تغمده الله بغفرانه للعالم الفاضل ،
« والتحرير الكامل الشيخ ابى سعيد السيرافى ،
« روح الله وروحه واعلى في غرف الجنان فتوحه »

مستسخ فاضلی عمر الحسینی [۱] نامندہ بر ذات اولدینی کتابک تحریرینہ

[۱] مہر بن عثمان بن عمر الحسینی اولدینی کلمہ جاک ہفتہ یازہ جعفر دیکر
پر کتابدہ کی کتبہ سندن مستباندہ .

در سعادتمند ۸۷۰ سنه سی تحریر منک غره سنده باشلیه رق بر سنه اوج ماه یکر می
بش کون طرفنده یعنی ۸۷۱ سنه سی ربیع الثانی سنک یکر می بشنده اکمال
ایلدیکی کتابک نهایته درج ایلدیکی شوبلیغانه اییادن مستباندرد: [۲]

نجز الکتاب باسره و تمنا	یسبی النبی و شیاً یروق منمنما
فی خمسة من بعد ما سبقت لها	عشرون من دهر خلا و تقدما
لربیع الثانی الذی برکاته	اضحی بها صوب العوارف قدما
وقد انقضت سبعون عاماً بعدها	عام تولى ذاهباً و تقدما
ومن المئین مضت ثمان قبلها	بمرورها حکم الزمان واعلما
فی اول السبعین کنت بدأته	فی غرة الشهر الذی قد حرما
فی تحت اسطنبول البلد الذی	فاق البلاد مزیه و تکرما
ولئن سألت عن الذی قد ابدعت	فی نسخه کفاء خطاً محکما
فاجاده عمر الجسینی الذی	ینمی الی عثمان اصرح منها

ثم الصلوة علی النبی و صحبه
ما سمعت ورق الحمام ترنما

غفر الله لمن نظر فی هذه النسخة الشریفة ودعا لکاتبها و جمیع المسلمین
بالرحمة و المغفرة ،

کتابک باش طرفنده و نهایتنده جناب فاتحک مخدوم هالیلری سلطان
بایزید ثانی حضرت تلرینک مهر هما یونلری وار ایسه ده بوز و لمشدر .
لکن اوج برینه باصلمش و یازیسی غایت کوزل بشقه بر مهر واردر .

[۲] بو کتاب بی نظیر ۹۹۴ بیوک صحیفه یی و هر صحیفه خرده یازی ایله
۴۵ سطر یی حاوی اولسنه و بر قاج سطر یی تعداد ایلدیکمزده هر سطر ده یکر میدن
یکرمی بشه قدر کلمه بولمسنه کوره بهر کونه ۹۴ سطر و هر سطر یی ده حد وسطی
اوله رق ۲۲ کلمه اعتبار ییله حساب ایلدیکمزده ۲۰۶۸ کلمه اصابت ایدیورکه
اولدر کوزل و منتظم بر خط ایله کونده بو قدر سطر و کلمه لره بویله خرده
بر صورتده یازیله بیلمسی پک چوق اهل همنه نصیب اوله میه جق بر خارقه غیرت
و موقیتدر .

تاریخ تحریری ۸۷۵ سنه سیدر . مهرک بر طرفنده غایت اوافق یازی ایله
حکاکنک اسمی «فریده» در . مهرک ایچنده «عبدالرحمن» نامه شوبیت
بلیغ محکوک و منقوشدر :

پیرو ایهجه باک حسان مظهر موهبه عبدالرحمن [۳]

[۳] بوقیعتلی مهر، مؤیدزاده آماسیه لی عبدالرحمن افندیکنک اولدیفنه شهبه
یوقدر . زیرا مهرک تاریخ حکمی اولان ۸۷۵ حدودنده آماسیه والیسی بولان
بایزید ولی حضرتلرینک کتابجیسی وندیم و صاحبی ایدی . غایت ذکی و مقتدر
بر ذات ایدی . لکن بویله قیمنلی ذاتلری چکه مامنه اوتهدنبری عادت اولدیفندن جناب
فاتحه مؤید زاده نک، بایزیدی مکیفاته آلدی درمن صورتیله باشند چیقارمقده اولدیغنی
بعض غرضکارانک یازملری اوزرینه جناب فاتح مؤیدزاده نک اهدامنی امرایتمش ایدی .
اعدام حقنده کی فرمان منشآت فریدون بکده محرر و موجوددر . بایزید ولی حضرتلری
دها اقدام خبر آلهرق مؤیدزاده بی ایران جانبته فرار ابدیرمش و ایرانی جانبته بولندینی
مدتده علامه مشهور جلال الدین دوانی حضرتلرندن تحصیل واکال علوم وکالات ایلمش
ایدی . تحت و تاج سلطنت سلطان بایزیده میسر اولدقده عودت ایدرک قاضی عسکرانک
پایه سنه ارتقا ایتشددر . مؤید زاده عبدالرحمن افندی بیوک آهملردن اولوب دولت
و مملکته پک کوزل خدمتله ایتمش حتی ابن کمال حضرتلری کبی برهلامه بی
سلطان بایزید ولی حضرتلرینه طانتدیروب یتشمه سنه دلالت ایلمشدر . بونکله برابر
مؤیدزاده نک مهرنده کی بیتندن دخی اکلاشیله حتی اوزره متین برشاعردر . خلاصی
خاتمیدر . بعضی احوالی و

خاک اولان دست جفا بیله کریبانددر

ایلمش خار غم و محنته داماندر

بیتنک حضرت فاتح ایله نوارد واقع اولدینی ۹ نجی نومرولو نسخه ده ادیب
بلاغت پیرا سلیمان نظیف بک افندی حضرتلرینه یازدینم مقاله جوابیه ده محکی
و محرردر .

• عظامه •

ابتدا علم نحوی وضع ایدن کبار تابعیندن و بنی کسانه قبیله سندن فاضل مشهور ابوالاسود نام ذاتدر. اوندن اتول لسان عربده برملکه اوله رق خلف سلفدن اخذ ایلردی . وقتاکه فروغ کوکبه اسلام نور سحر کبی اطرافه منتشر اولدی .

ملل سائر ايله اختلاط و مخالقات لسان حسیله ملکه قدینه متغیر اونغه باشلادی و طول زمان ايله بوملکه بتون بتون فاسد اولوب قرآن عظیم و حدیث شریف اکلشلمه دن قالیر دیه فورقولدی . حضرت علی کرم الله وجهه افندمن حضرتلری ملکه لسانیه نک تغیری کورنجه محافظه سنی مشارالیه ابوالاسود حضرتلرینه امر و اشارت ایلدی . مشارالیه ده بولدی قواین ايله علم نحو ک اساسلری وضع و ملکه لسانیه نک ضبطه تشمیر ساق اتمام ایتدی مشارالیه دن امام علوم نحو و عروض اولان امام خلیل بن احمد الفراهیدی به کلهجه به قدر بوفه دایر ده بعض شیر یازانلر اولدی .

هارون الرشید عصرنده مشارالیه امام خلیل بوفی تهذیب و ابوابی ترتیب ایلدی .

امام خلیل حضرتلرندن تلمیذ خاصلری امام سیبویه حضرتلری اخذ ايله فروعات فنی تکمیل و شواهد و ادله سنی تکثیر ایدرک مشهور کتابی وضع و تحریر ایلشدرکه بو کتاب بو علمده اصل و سند مقامی احراز ایلدی . اوندن صکره ابوعلی الفارسی و ابوالقاسم الزجاج کبی بعض علمای نحویون دخی بوقده بعض مختصر نحو کتابلری تألیف ایتشلر ایهده امام سیبویه حضرتلرینه الحق پیرو اولقله اکتفا ایتشلردر .

بعده بوقده سوز اوزادی عربک شهر قدیملری اولان کوفه و بصره ده کی اصحاب فن ارمسند اختلافلر پیدا اولدی و ارمه لرند ادله تکرر ایلدی و امر تعلیمده اصول و مسلکله متباین اولدی .

قواعد فقه اختلافی سببیه نجه آیات قرآنیہ نك اعرابندہ
 اختلاف چوغالدی . و طلبہ علمہ اوزون بریول آچلادی . صکرہ متأخرین
 کلوب بعضلری ابن مالکک کتاب تسهیلندہ یابدینی کبی مباحث فنی
 احاطہ ایله اوزون اوزادی یه یازلمش اولان ابحاثی اختصار و بعضلری
 دخی زخشرینک مفصلده و ابن حاجبک کافیہ ده یابدقلری کبی طلبہ یه تسهیل
 تحصیل ایچون مبانی فن اوزره اقتصار ایتدیلر و بعضاً فن نحوی نظم
 ایلدیلر . نته کیم ابن مالک ارجوزه کبرا و ارجوزه صغراسنده و ابن معطی
 ارجوزه الفیه سنده فن نحوی درج ایتشلردر .

خلاصه بوقده تألیف اولنان کتابلر خد و احصاادن افزوندر .
 بونلرده طرق تعلیم دخی متخالف اولوب کوفیون ، بصریون ، بغدادیون ،
 اندلسیونک اصول طریققلری بشقه بشقه در . بو کتابلرک اسامیسنی
 بیله تعداد ایلمک مجموعہ مزک صحیفه لری مساعد دکلدرد . یالکز ابن جنی نك
 و جمال الدین ابن هشام مصرینک کتابلری بوبابده تألیف اولنان کتابلرک
 ممتازلرنددر . بعض علما دخی بوبابده تألیف اولنان کتابلره شروحات
 تحریر ایلدیلر .

الحاصل بو کتابلرک اتم و اتم و احم و احسنی امام سیبویهک کتابیدر که
 بو کتابک بشقه اسمی اولیوب « کتاب » دینلدی می مطلقاً بو ذاتک
 « کتاب نحو » ی اولدینی اکلاشیلور . اندلس علمناسی بو کتابه
 فوق العاده صورت رغبت کوستردکلری کبی سائر علمای اسلامیون
 دخی بو کتابی دست استفادہ دن دوشورمزلر . بدرجه ده کی دنیاده
 نه قدر صرف کتابلری واریسه برآدم مطالعه و ازبر ایتش اولسه
 مادامکه سیبویهک کتابی کورما مشدر . نظر اهمیتہ المازلردی . برفاضلده
 سیبویهک کتابی کوزجله او قومش ایسه آرتق بشقه نحو کتابی
 اوقویوب او قومادینغی سؤال بیله ایتملردی .

فراشیدندر که ملت کتبخانه سنده کلوب بو کتابی زیارت ایدن بعضی

فضلاى اجانب بكا دیدیلر که اور و پاده لسان عرب تحصیل ایچون چالیشان
فضلا نك مطالعه ایتدکلى ومکاتب عالیہ الحاله هذه علم نحو ایچون
اوقوت درد قلری کتاب ، بو کتابدر ، [۱] و شر حارک دخی اتم واکمل

[۱] بومقاله یازوب مطبعه یه ویردیکم صرہ ده فاضل محترم ، ادیب
کالات شیم داماد شهر یاری محمد شریف پاشا حضرتلریله کورشدیم . بو کتابک
«پارس» ده ابکی جلد اوزرینه باصلهش اولان برنسخه سنی اراشه واطفاً اعانه
بیوردیلر .

برنجی جلدک باش طرفده شو باره یازیلیدر .

«کتاب سیویه . المشهور فی النحو واسمه الکتاب وقد اعنتی»
بتصحیحه . العبد الفقیر الی رحمة ربه
«هرتویغ درنبرغ»

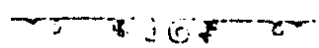
و آلت طرفنده «طبع فی مدینه باریس المحروسه ، فی سنه ۱۸۸۱»
کتابک محنته ، نفاستنه هر صحیفه نك زیرنده اولان بعض ایضاحاته حیوان قالدیم .
وبوندن بشقه اوقدر منتظم بر فهرس یا پلشدر که شو همته حیرت ایتامک الهی
کلیور .

مأخذ لرندن علامه مشهور عمر بن عبدالله الازدی حضرتلرینک ۶۲۹
تاریخنده یازدینی کتاب صحیح اولوب بو کتاب برچوق فضلا طرفندن الدن اله
طولاشه رق بیک تاریخندن صکره فاس پادشاهی اولان عبدالله زیدانی بن احمد
المنصورک خزینه سنه واصل اولدیفنی وینه مأخذ لرندن بری ده روس جنرالی
پاسکویچک ۱۲۴۴ سنه سنده همانیلردن آقسه بلده سنی ضبط ایتدکده «احمدیه»
کبتخانه سندن آلتان نسخه بولندیعی تصریح ایلور .

ایضاحات وتفصیلات یالکز بواکی کتابه عائد اولیوب سیویه کتابک
سائر مأخذلری و شروحاتی حقنده تمام یکریمی ایکی صحیفه اوقدر تاریخی و کوزل
معلومات ویریور که هر سطرینی انسان نعل تقدیر ایده جکفی شاشیریور .
بردرجه ده که ! صکره دن کوردیکم شو واسع ایضاحاته قارشی نیم بالاده ویردیکم
معلومات نقصان و پک سونوک قالیور .

خاطر لرده در که ابتدای مشروطیتده چیقاردیم (آمد) مجموعه سنک ۳ نجی
نسخه سنده بزم لسان عربیده اولان تقصیر آنزی تفصیلاً بیان ایلدکن صکره
«باقکز انکلیزلرده اولان همته و لسان عرب حقنده کی خدمته که (معجم البلدان)
مؤلفی مشهور یاقوت حموی نك سکز بیوک جلدی حاوی بولنان (معجم الادبا)

کتبخانه لرنده ونهده دنيانك هيچ بر كوشه سنده يوقدر وبولنه ماز دينلسه
ظن ايدر مكه مبالغه ايدلامش اولور . زيرا كتاب ميدانده !
ايسته فاتح سلطان محمد خان غازي حضرتلرينك كندى مطالعه
شاهانه لريچون يازدير ديني كتاب جليل بوكتابدر .
حضرت فاتحك علو كمب شاهانه لرينك در جاتى تصور ايدوب آكلامالى

طوب قيو موزه همايون مدير عاليسى فاضل محترم خليل بك
افندى حضرتلارى طرفندن وارد اولمشدر

استاد محترم افندى حضرتلارى
مجموعه كزك انتشارينى درت كوزله بكه رم . زيرا هر دفعه سنده
عاجزلرنجه استفاده محققدر . ايسته بوكون صوك نومروى ده آلد .
آرتق ذات عاليلرينك كرامته قائل اولدم .
سوكونلرده ذوالفادر ياخود دلفادر اوغوللارى تاريخيله مشغول
اوليوردم .

بونلره دائر بوكره درج ايديلن مفاله دن بك زياده استفاده ايتدم
بر چوق يكي شيلر اوكرندم . از جمله سولى بلك كريمه سنك اسمى
امينه خانون ياخود امينه سلطان اولدينى سلطان مراد ثانى نك بوندن
تولد ايتديكى وفاتحكده سليمان بك كريمه سيله متأهل اوله رق بوندن
بايزيد ثانى نك دنيايه كلديكى اكلاشلى .

فضله اوله رق دلفادر ك اسمى حسن و قراجانك اسمى ده احمد
اولدينى ميدانه چيقدى

ايسته بونلرى بيلدرمك لطفنده بولنديفكزدن طولاي عرض
شكران ايدر . آنجق بر مشكلم قالدى . اوده ۵۸۳ نجى صحيفه باشنده
بيوريلىوركه سلطان مراد ثانى ۸۵۰ حدودنده سليمان بك بن